

Onko meitä jatkossakin? Väestöennusteisiin liittyvä tarkastelu

Ismo Söderling

Olen aina säännöllisin välein koettanut laskea, paljonko Suomessa on väestöä esimerkiksi sukupolven kuluttua. Tällä hetkellä Suomen väkiluku on noin 5.4 miljoonaa. Hiljalleen luku hivuttautuu ylöspäin. Kansakouluajoltani 1950-luvulta muistan opettajani riemuinneen, että ”nyt meni 4.4 miljoonaa rikki”. Hän kuului siihen sotasukupolveen, joka oli katkerasti joutunut rintamalla toteamaan, että alle neljämiljoonainen kansa ei juuri pärjää kymmeniä kertoja suuremmalle kilpakumppanilleen. Ei vaikka hätiin perustettiin Väestöliitto patistamaan kansalaisia lisääntymään isänmaan puolesta.

Tilastokeskus julkisti viimeisimmän väestöennusteensa syyskuussa 2012. **Perusennusteessa** syntyvyyttä mitataan keskimääräisellä hedelmällisyydellä, jonka koko ennustekauden ajan oletetaan olevan 1.82 (kunkin naisen elinaikanaan synnyttämä lapsimäärä). Siirtolaisuuden oletetaan olevan koko tarkasteluajan voitollista Suomelle: perusennusteen mukaan maamme saa vuosittain 17 000 hengen muuttovoiton. Suomessa ovat siirtymässä eläkeikään sodan jälkeen syntyneet suuret ikäluokat. Parikymmenen vuoden kuluttua kuolevuus kasvaa maassamme voimakkaasti: vuodesta 2032 kuolevuus ylittää syntyvyyden, ja tuosta vuodesta lähtien perusennusteen mukaan maamme väestönkasvu on muuttoliikkeen varassa.

Tilastokeskuksen perusennusteen mukaan maamme väkiluku vuonna 2050 olisi 6.1 miljoonaa asukasta, eli 700 000 henkeä nykyistä suurempi. Mikäli muuttovoittoa ei olisi ollenkaan, jäisi väkilukumme vuonna 2050 alle nykyisen tason – siis vähenisi. Olemme siis väestönkasvumme osalta selkeästi riippuvaisia muuttovoitosta.

Mutta mitäpä, jos hieman muuttelisimme ennusteparametrejä? Maamme sai jo viime vuonna

muuttovoittoa lähes 17 000, joten ei liene pahitteeksi sovitella ennusteeseen hieman suurempia muuttolukuja. Tilastokeskus toimitti uudet ajot tilauksen mukaisesti.

Mikäli nostamme muuttovoiton vuositasolla 22 000:een, asuisi Suomessa vuonna 2050 noin 6.3 miljoonaa ihmistä. Vastaavasti 25 000:n hengen nettovoitto (vuodesta 2020 eteenpäin 30 000) merkitsisi maamme väkiluvun kasvavan 6.7 miljoonaan. Siten maahanmuuton lisääntyminen nykyisestä noin 50 %:lla kasvattaisi maamme väkilukua vuoteen 2050 mennessä noin 1.3 miljoonalla. Perusennusteeseen verrattuna luku on lähes kaksinkertainen. Jos vielä nostaisimme hedelmällisyyden Ruotsin nykyiselle tasolle eli 1.9:ään, ja huomioisimme korkeimman muuttovoittovaihtoehdon, olisi ennusteen mukaan Suomessa asukkaita vuonna 2050 noin 6.8 miljoonaa, eli 1.4 miljoonaa enemmän kuin tänä päivänä.

Yhteenvetäen voidaan sanoa, että nykyisellä maahanmuutolla ja hedelmällisyydellä maamme väkiluku kasvaisi 700 000:llä hengellä. Vastaavasti suurimmalla muuttovoitolla (25 000/30 000) ja nykyisellä hedelmällisyydellä kasvu olisi lähes kaksinkertainen. Aikaisemmin totesimme, että muuttovoiton puuttuessa (= omavaraislaskelma) maamme väkiluku lähtisi laskemaan. Edellisestä voimme vetää sen yksinkertaisen johtopäätöksen, että maamme väkiluvun kasvu on sama kuin maahanmuuttoväestön lisäys.

Vuosi 2050 tuntuu kaukaiselta luvulta, onhan sinne peräti 37 vuotta. Mutta mitäs tapahtui 37 vuotta sitten Suomen siirtolaisuudessa? Chilen pakolaisia saapui Suomeen. Nuorena tutkijan alkuna olin muiden mukana pohtimassa keinoja heidän asuttamiseksi Suomessa. Paremmen puuttees-

sa chileläisiä sijoitettiin Käyrän koulukotiin, josta tuli Turun lääninvankilan alainen työsiirtola vuonna 1974. Eipä ihme, että chileläiset hieman protestoivat saamaansa kotouttamiskohtelua. Siirtyminen vankilasta toiseen taisi tulla yllätyksenä.

Muuttoliikkeellä voidaan vaikuttaa ainakin väestölliseen kestävyysvajeeseen. Omavaraislaskelman eli ei-siirtolaisuutta –vaihtoehdon mukaan ns. vanhushuoltosuhte olisi vuonna 2050 maassamme 52 (eli sataa työkäistä kohden olisi 52 yli 65-vuotiaasta). Voimakkaan siirtolaisuuden ja ”Ruotsin” hedelmällisyyden myötä luku olisi 42,5. Ero on merkittävä. Vanhushuoltosuhteen muutos ei tietenkään sellaisenaan riitä – maahanmuuttajat on myös työllistettävä, jotta nykyhallituksemmekin kauhistelemaan kestävyysvajeeseen ei kompastuttaisi.

Olen useampaankin kertaan todennut, että luvut ovat lukuja ja ennusteluvut varsinkin. Ennusteet antavat kuitenkin käsityksen siitä, mitä tapahtuisi,

jos... Ja se JOS on tietysti yhteiskunnallisista päätöksentekijöistä ja meistä kansalaisista kiinni. Muistan hyvin, kun vuoden 2005 paikkeilla Ruotsin johtavat sosiaali- ja työviranomaiset tulivat Helsinkiin kysymään suomalaisilta asiantuntijoilta, millä keinoin olimme Suomessa saaneet hedelmällisyyden vakiintumaan 1.8 tasolle. Ruotsin lukemat pyörivät 1.6:n paikkeilla. Ei meillä ollut siihen mitään suurempaa selitystä – ilmeisesti suomalaiset vain tykkäsivät lisääntymisestä. Ruotsalaiset menivät kotiinsa ja pistivät tuulemaan perhepolitiikassa. Alkoi erilaisten mamma- ja pappalomien päivittäminen ja uusiminen. Samoin työelämässä jaksamiseen panostettiin jne. Johan alkoi tulosta tulla naapurimaassamme. Ruotsin hedelmällisyyysluku on jo useita vuosia ollut läntisen Euroopan korkeimpia. Perhe- ja maahanmuuttopolitiikan kokonaisuutta Suomessa ei ole pahemmin mietitty. Sitä kannattaisi ainakin harkita.

Is there us in the future? Analysis of the population projection

Population projections are a good way to imagine the changes that will have taken place in Finland’s population by the year 2050. In September

2012, Statistics Finland published its latest population projections. According to the basic estimate, Finland’s annual net migration is 17,000 and total fertility, i.e. the average number of children per woman, is 1.82. This indicates that the population of Finland will increase from its present level by about 700,000. Without immigration the population would decline – our population growth is thus equal to the volume of our immigration.

If we were to increase net migration by about ten thousand persons per year, the population would expand by more than one million by the year 2050. Immigration plays a major impact in terms of population size. If Finland’s current fertility rate of 1.82 were to rise to the level of the Swedish rate of 1.9, the impact on population would be a “mere” 100,000. In other words, immigration has a much greater effect on population growth than fertility. By itself, immigration does not help solve the social challenges we face in the future. But if we want to avoid the sustainability gap that our current government so fears, we better make sure we employ the immigrants we have.

